OIKEUSMINISTERIÖ

Demokratia- ja julkisoikeudenosasto
Lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam

LAUSUNTO 26.9.2019

PeV:n asiantuntijakuuleminen ti 1.10.2019 klo 11.15

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

LEPÄÄMÄSSÄ OLEVA EHDOTUS LAIKSI AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN 30 §:N MUUTTAMISESTA (LJL 1/2019 vp - HE 135/2018 vp)

Ahvenanmaan Itsehallintolain muutoslakiehdotuksen käsittelyjärjestyksestä eduskunnassa

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*, 69 §:n 1 momentin mukaan itsehallintolakia voidaan muuttaa vain eduskunnan ja maakuntapäivien yhtäpitävin päätöksin. Eduskunnassa päätös on tehtävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty. Maakuntapäivillä päätös on tehtävä siten, että sitä on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Perustuslain 73 §:ssä säädetään perustuslain säätämisjärjestyksestä. Eduskunta hyväksyi 23.11.2018 perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin (EV 131/2018 vp – HE 135/2018 vp). Tämän mukaisesti lepäämään jätetty lakiehdotus on valiokunnan annettua siitä mietintönsä hyväksyttävä asiasisällöltään muuttamattomana täysistunnossa yhden käsittelyn asian päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Edellä kerrotun mukaisesti itsehallintolain muutoslain vahvistaminen ja voimaantulo edellyttävät myös Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumusta lakiehdotukseen. Saatujen tietojen mukaan maakuntapäivät on 9.9.2019 antanut hyväksyntänsä laiksi Ahvenanmaan 30 §:n muuttamisesta sellaisena kuin se on muotoiltu hallituksen esityksessä 135/2018 vp (Ålands lagting, beslut LTB 49/2019).

Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 11 kohdan muutostarpeesta

Lepäämässä olevan ehdotuksen laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta taustalla on Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin ja eräiden siihen liittyviin lakeihin tehdyt muutokset (lait 1080-1083/2018 –EV 106/2018 vp-HE 130/2018 vp). Viimeksi mainitut lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2019. Näihin riippuvuussuhteessa oleva lepäämään jätetty lakiehdotus itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta, joka vastaa

hallituksen esitykseen sisältynyttä lakiehdotusta, voidaan hyväksyä, koska Kilpailu- ja kuluttajavirastoa koskevat lainmuutokset on hyväksytty ja ne ovat tulleet voimaan tämän vuoden alusta. Lainmuutosten myötä aikaisemmin maistraateille kuuluneet kuluttajaneuvontatehtävät ovat siirtyneet Kilpailu- ja kuluttajaviraston alaisuuteen.

Itsehallintolain 27 §:n 10 kohdan nojalla kuluttajansuojaa koskevat asiat ovat myös Ahvenanmaalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia. Itsehallintolain 30 §:n 11 kohdan erityssäännöksen nojalla kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan *maistraatille* kuuluvista tehtävistä huolehtivat kuitenkin Ahvenanmaalla maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti. Voimassa olevan pykälämuotoilun mukaan kuluttajaneuvontatehtävät ovat siirtyneet maakunnan viranomaisille maistraatilta. Kyseiset tehtävät ovat valtakunnassa kuitenkin nykyisin *Kilpailu- ja kuluttajavirastolla*.

Lepäämässä olevan lakiehdotuksen tarkoituksena on siten saattaa itsehallintolain 30 §:n 11 kohdassa kuluttajaneuvonnan järjestämisestä Ahvenanmaalla säädetty oikeusperuste sellaiseen lakitekniseen muotoon, että siinä tarkoitetun kuluttajaneuvonnan siirto valtion uudelta toimivaltaiselta taholta maakunnan viranomaisille sekä tästä siirrosta maakunnan ja valtakunnan viranomaisten välille johtuva sopimussuhde, on lain tasolla selvä ja riidaton. Ehdotettu lainmuutos ei vaikuttaisi siihen, että kuluttajaneuvontatehtävät Ahvenanmaalla ovat kyseisen lainkohdan nojalla jo maakunnan hallintovaltaan kuuluvia.

Itsehallintolain 30 §:n 11 kohdan muuttaminen valtion toimivaltaisen viranomaisen osalta on tarpeen, koska Ahvenanmaan maakunnan viranomaisilla, jotka ehdotetun lainkohdan mukaan vastaisivat jatkossa Kilpailu- ja kuluttajaviraston alaisuuteen tulevasta kuluttajaneuvonnasta Ahvenanmaalla, on kuluttajaneuvontatehtävistään oikeus saada korvaus valtiolta. Tästä valtion korvausvastuusta säädettäisiin jatkossakin erikseen itsehallintolain 32 §:n 1 momentin mukaisella sopimusasetuksella, joka on muutettavaksi ehdotetussa lainkohdassa tarkoitettu sopimus.

Nykyistä sopimusasetusta, tasavallan presidentin asetus kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (720/2014), on muutoslain voimaantulon yhteydessä erikseen muutettava. Uudessa sopimusasetuksessa on tarkoitus huomioida, että kustannusvastuu kuluttajaneuvonnasta Ahvenanmaalla on siirtynyt valtiovarainministeriön hallinnonalalta työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueeseen. Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten oikeudesta korvaukseen vuoden 2019 kuluttajaneuvontatehtävistä huolehditaan väliaikaisella talousarviojärjestelyllä.

Itsehallintolain muutoslaki on tarkoitettu tulevaksi voimaan niin pian kuin on mahdollista.

Näiden seikkojen valossa on perusteita hyväksyä lepäämässä oleva lakiehdotus.